

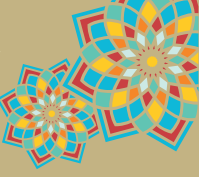

DİN ÖĞRETİMİ GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

10. SINIF AÇIK UÇLU ÇALIŞMA SORULARI

2.
ÜNİTE

SORULAR

1. Zümra, göçmen kuşların yön bulma sistemlerini araştırmaktadır. Okuduğu bir inceleme makalesinde şu ifadeler yer almaktadır:

“Kuzey yarımkürede yumurtadan yeni çıkan bazı göçmen kuş türleri, ebeveynleri daha önce göç etmiş olsa bile tek başlarına binlerce kilometrelik rotayı şaşırmadan katedebilmektedir. Araştırmalar, bu kuşların yön bulmalarında gözlerinde bulunan “kriptokrom” adlı özel proteinlerin rol oynadığını ve Dünya’nın manyetik alanından yararlandıklarını ortaya koymuştur. Gece uçuşlarında ise yıldızların konumlarından yararlanarak yönlerini belirledikleri bilinmektedir.”

Zümra, bu bilgileri Nisa ile paylaştıktan sonra konuşmasını şöyle sürdürür:

Zümra: “Kuşların yönlerini nasıl bulduğu biyolojik ve fiziksel etkenlerle artık açıklanabiliyor. Demek ki her şey doğal süreçlerden ibaret.”

Nisa: “Verdiğin bilgiler önemli tabii. Ancak bu açıklama, kuşların yönlerini nasıl bulduğunu ortaya koyuyor. Peki, kuşların yönlerini bulmalarını sağlayan bu mükemmel donanımın varlığı ve doğada böyle bir düzenin olması sana neler düşündürüyor?”

Metindeki olaydan hareketle, Allah’ın (cc) varlığının delilleriyle ilgili merak ettiğiniz iki konu belirleyerek bu konulara yönelik iki soru yazınız.

Konu:

Soru:

2. Bir dağcı, zirve tırmanışı sırasında yüksek bir noktada mola verir ve defterine şunları yazar:

Not 1: “Burada devasa buzulların eridiğini gözlemleyebiliyorum. Buzullardaki bu değişim ve dönüşüm, onların sonradan meydana gelen varlıklar olduğunu gösteriyor.

Not 2: Bu soğuk havada kayaların arasında açan çiçeklerin rüzgâra karşı gelmesini, buradaki ekosistemi izliyorum. Bu bitkilerin kendi kendine böyle bir dirence sahip olması mümkün değil.

Not 3: Kendi dünyama döndüğümde ise zihnimde var olan o kusursuz, noksansız ve en mükemmel varlık düşüncesinin bana dışarıdan öğretilmediğini, fıtratımın derinliklerinde hep var olduğunu hissediyorum.”

a) Dağcının birinci nottaki gözleminden yola çıkarak Allah’ın (cc) varlığının deliline yönelik bir soru yazınız.

.....

.....

.....

b) Dağcının gözlemlerinin İslam düşüncesindeki hangi delillere karşılık geldiğini aşağıdaki tabloya yazınız. Bu delilleri bilmenin, bir insanın inanç dünyasını temellendirmesindeki rolüne dair bir çıkarım yapınız.

Ontolojik Delil	Kozmolojik Delil	Teleolojik Delil

Çıkarım:

.....

.....

3. İstanbul Boğazı'nda vapurla Anadolu Yakası'ndan Avrupa Yakası'na geçen Sude, yolculuk sırasında denizi izlerken “Bu vapur devasa bir demir kütlesi olmasına rağmen batmadan yüzebiliyor. Üstelik güçlü rüzgâra ve zıt yönlü akıntılara rağmen dengesini koruyor.” diye düşünür. Ardından genel ağ üzerinden bu duruma ilişkin bir araştırma yaparak şu bilgiye ulaşır: “Gemilerin su üzerinde kalabilmesinde suyun kaldırma kuvveti etkilidir. Geminin gövde hacmi ve içindeki hava boşlukları, geminin ortalama yoğunluğunun suyun yoğunluğundan daha düşük olmasını sağlayarak yüzmesini mümkün kılar. İstanbul Boğazı'nda iki tabakalı bir akıntı sistemi bulunur: Daha az tuzlu Karadeniz suları üstten Marmara'ya, daha yoğun ve tuzlu Marmara suları ise alttan Karadeniz'e akar. Bu akıntılar ve suyun yoğunluk farkı muazzam bir denge oluşturur. Bu fiziki düzen, bir nizam koyucunun varlığına işaret etmektedir.”

Sude'nin ulaştığı bilgileri Allah'ın (cc) varlığının delilleriyle ilişkilendirerek bir çıkarımda bulununuz.

4. Seda, otobüs yolculuğunda “İnsan Neden Yaratıcıyı Arar?” başlıklı bir podcast dinler. Programda konuşan iki kişi düşüncelerini şöyle açıklar:

Akif: İnsan sınırlı ve eksik bir varlık olmasına rağmen zihninde hiçbir eksiği olmayan, kusursuz bir yaratıcıyı düşünebiliyor. Ben hep şunu merak etmişimdir: Böyle bir düşünce insanın aklına nereden geliyor?

Gülşen: Hayatımın zor bir döneminde dua ederken Allah'a (cc) yakın olduğumu hissettim. Bu içsel deneyim sadece o anki duygumu değil, daha sonraki kararlarımı ve hayata bakışımı da etkiledi.

a) Akif ve Gülşen'in görüşlerinin Allah'ın (cc) varlığının hangi delilleriyle ilişkili olduğunu gerekçesiyle açıklayınız.

b) Metindeki iki farklı yaklaşımdan hareketle, Allah'ın (cc) varlığının temellendirilmesine dair bir çıkarım yapınız.

5. Neval, bir gece teleskopla gökyüzünü gözlemler. Gezegenlerin belirli yörüngelerde hareket etmesi ve Samanyolu Galaksisi'nin muazzam büyüklüğü onda derin bir hayranlık uyandırır. Gözleminin ardından çevresindeki doğayı da inceleyen Neval, ormandaki canlıların birbirleriyle ve yaşadıkları çevreyle kurduğu uyumu fark eder. Özellikle gece aktif olan bazı canlıların karanlıkta yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlayan fiziksel özellikleri dikkatini çeker. Gökyüzündeki düzenli canlılar arasındaki uyuma kadar karşılaştığı bu örnekler, Neval'i evrendeki sistemin rastlantıyla açıklanamayacağı ve bir yaratıcının varlığına işaret ettiği düşüncesine yöneltir.

Neval'in ulaştığı düşüncenin Allah'ın (cc) varlığının hangi deliliyle ilişkili olduğunu gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

6. Bir mimari restorasyon uzmanı, yürüttüğü çalışma sırasında duvarlarda yer alan ve Allah'ın (cc) isim ile sıfatlarını barındıran şu hat levhalarını gün yüzüne çıkarır:

1. levha

“O, evvel ve âhir, zâhir ve bâttır...”
(Hadid suresi 3. ayet)

2. levha

“... İşte ölüleri diriltecek olan da O'dur. O'nun her şeye gücü yeter...”
(Rum suresi 50. ayet)

3. levha

“Allah, gökleri ve yeri yaratmadan önce yaratıkların kaderlerini yazdı.”
(Müslim, “Kader”, 16)

a) Restorasyon uzmanının karşılaştığı bu ayet ve hadis meallerinden hareketle Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarını belirleyerek yazınız.

.....

.....

.....

b) Belirlediğiniz bu isim ve sıfatlar arasında nasıl bir bağlantı kurulabileceğini gerekçelendirerek açıklayınız.

.....

.....

.....

c) Çalışmayı tamamlayan restorasyon uzmanının yerinde olduğunuzu düşünerek, ayetlerden belirleyeceğiniz iki esmayihüsnayı anlamlarına uygun şekilde kullanarak şükür içeren bir dua metni yazınız.

.....

.....

.....

7. Tarık, kuraklık yaşayan bir köyün su kuyusunun açılışında yaptığı konuşmanın ardından, suyun fışkırdığı anı ve insanların sevincini günlüğüne şöyle kaydeder: “Toprağın derinliklerinden fışkıran bu su; sonsuz bir merhametin, her şeye gücü yeten ve yoktan var eden bir iradenin tecellisidir. O’nun izni olmadan bir damla su bile hayata dönüşemezdi.”

a) Tarık’ın ifadelerinde geçen Allah’ın (cc) isim ve sıfatları arasındaki ilişkiyi, köyün suya kavuşma süreci üzerinden açıklayınız.

.....

.....

.....

b) Tarık’ın konuşması için Rezzak ve Halık isimlerini bağlamına uygun kullanarak suyun asıl sahibinin Allah (cc) olduğunu vurgulayan bir cümle yazınız.

.....

.....

.....

8. Yaşadığımız dünyayı gözlemlediğimizde, yarattıklarında Allah’ın (cc) isim ve sıfatlarının yansımalarını görürüz. Bunun en güzel örneklerinden biri olan bal arıları, kovanın karanlık bölümlerinde peteklerini altıgen hücreler hâlinde inşa eder. Kovandan kilometrelerce uzağa polen toplamaya giden işçi arılar, Güneş’in konumundan yararlanarak yuvalarının yönünü belirleyebilir. Kovanın sıcaklığı değiştiğinde ise işçi arılar, kanat çırpma ve kümelenme davranışlarıyla özellikle yavruların bulunduğu bölümlerde sıcaklığı yaklaşık 35°C civarında sabit tutarlar. Arıların bu özel donanımları beslenme, yön bulma ve kovanın sıcaklığını düzenleme gibi yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli işlevleri yerine getirmelerini sağlar.

Metinde geçen örneklerden hareketle Allah’ın (cc) isim ve sıfatlarını belirleyiniz; bunların arasındaki benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki tabloya yazınız.

İsimler	Sıfatlar
.....	
.....	
.....	
Benzerlikler	Farklılıklar
.....	
.....	
.....	

9.

Ferhat: “Hiç yaratan bilmez mi? O, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Mülk suresi 14. ayet)

Sultan: “Şüphesiz rızık veren, sarsılmaz gücün sahibi olan yalnızca Allah’tır.” (Zariyat suresi 58. ayet)

Karadeniz’de Bir Yunus Balıkçı Ağına Takıldı

Karadeniz’de ağlarını toplayan balıkçılar, ağa takılmış ve yüzgeci yaralanmış bir yunusla karşılaşır. Yunus, kurtulma mücadelesi nedeniyle bitkin düşmüştür. Balıkçılar yunusu tekneye alarak bölgedeki Deniz Canlıları Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezine ulaştırır. Burada görevli veteriner, üç hafta boyunca yunusun tedavisini le ilgilenir. Her gün yunusun sağlık durumunu kontrol eder, yarasadaki doku kaybını takip eder ve iyileşme sürecine uygun beslenme programı hazırlar. Üç haftalık bakımın ardından yunus sağlığına kavuşur ve yenden Karadeniz’in sularına bırakılır.

Betül: “...Yeryüzündekilere merhamet edin ki, Allah da (cc) size merhamet etsin.” (Ebu Davud, “Edeb”, 58)

Eren: “Her derdin bir devası vardır. Derdin devasında isabet edilebilirse Yüce Allah’ın izniyle düzelir.” (Müslim, “Selâm”, 69)

a) Haber paylaşımının altında geçen ayet ve hadislerde vurgulanan Allah’ın (cc) isimlerini ve sıfatlarını belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ayet veya Hadis	İsim	Sıfat
Mülk suresi 14. ayet		
Zariyat suresi 58. ayet		
Ebu Davud, “Edeb”, 58		
Müslim, “Selâm”, 69		

b) Eren’in aktardığı hadisi haber metniyle ilişkilendirerek Allah’ın (cc) isim ve sıfatları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

.....

.....

.....

10. Tezhip ve geleneksel cilt eğitimi alan Pınar, ustasıyla birlikte Haşr suresinin 22-24. ayetlerinin yer aldığı mushaf sayfalarını restore eder. Ustası, sayfaları dikkatle incelerken şu sözleri söyler:

“Bir eseri hakkıyla onarmak için önce onun aslını ve nasıl yapıldığını bilmek gerekir. Neyin sağlam, neyin bozulmuş olduğunu belirlemeden müdahale edersen fayda yerine zarar verebilirsin. Önce eksiği tespit eder, sonra esere en uygun şekilde müdahale edersin.”

Akşam olunca Pınar, üzerinde çalıştıkları ayetlerin mealini merak edip okur: “O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah’tır. Gaybı da, görünen âlemi de bilendir. O, Rahmân’dır, Rahîm’dir. O, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah’tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyüklükte eşsiz olan Allah’tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır. O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah’tır. Güzel isimler O’nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O’nu tesbih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Haşr suresi 22-24. ayetler)

- a) Pınar’ın mealini okuduğu ayetlerde geçen Allah’ın (cc) isimlerini belirleyerek yazınız.

.....

.....

.....

- b) Ayet mealinde geçen Allah’ın (cc) isimlerinden, aşağıdaki başlıklara uygun olanları anlamlarından hareketle sınıflandırınız.

Sınıflandırma başlığı	Ayetlerin mealinde geçen isimler
Allah’ın (cc) birliği ve bilgisi	
Allah’ın (cc) güven ve esenlik vermesi	
Allah’ın (cc) yaratıcılığı	

- c) Altı çizili ifadedeki Allah’ın (cc) isimlerinin sıralanışı ile Pınar’ın ustasının öğüdü arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

11. Bir fotoğrafçı, hazırladığı sergide aynı türe ait çiçeklerin renk ve şekil gibi ayrıntılarında farklılıklar bulunduğunu gösteren yakın çekim fotoğraflara yer verir. Sergiyi gezen Erva, benzer özelliklere sahip varlıkların birbirinden farklı biçimlerde yaratılmasını dikkat çekici bulur. Serginin sonunda fotoğrafçı, doğadaki çeşitlilik ve yaratılışın inceliklerine dikkat çekmek amacıyla da Haşr suresinin 24. ayetinin mealini bir levhada sergilemiştir: “O, takdir ettiği gibi yaratan, canlıları örneği olmadan var eden, biçim ve özellik veren Allah’tır. En güzel isimler O’nundur. Göklerdekiler ve yerdekiler hep O’nu tesbih ederler. O üstündür, hikmet sahibidir.”

a) Ayette yaratılışla ilgili öne çıkan konuları belirleyerek yazınız.

b) Erva’nın aynı türe ait çiçeklerde fark ettiği ortak ve farklı özellikleri, Allah’ın (cc) ayette yer alan isimleriyle ilişkilendirerek açıklayınız.

12. Bir dijital Kur’an-ı Kerim uygulamasında kullanıcılar, dikkatlerini çeken ayetleri farklı konu başlıkları altında kaydedilmektedir. Ayşe, Haşr suresinin 22 ve 24. ayetlerini incelemek üzere kaydeder ancak bunları aynı başlık altında toplamak yerine öne çıkan içeriklerine göre iki ayrı dosyaya ayırmak ister:

- “O, kendisinden başka tanrı olmayan Allah’tır; duyular ve akılla idrak edilemeyi de edileni de bilir. O Rahmân’dır, Rahîm’dir.” (Haşr suresi 22. ayet)
- “O, takdir ettiği gibi yaratan, canlıları örneği olmadan var eden, biçim ve özellik veren Allah’tır. En güzel isimler O’nundur. Göklerdekiler ve yerdekiler hep O’nu tesbih ederler. O üstündür, hikmet sahibidir.” (Haşr suresi 24. ayet)

Ayşe ayetleri içeriklerine göre hangi iki başlık altında sınıflandırmış olabilir? Gerekçelendiriniz.

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahade edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
2	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahade edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
3	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahade edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
4	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahade edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
5	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahade edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
6	DKAB.10.2.2. Allah'ı (cc) gereği gibi tanıyabilmek için O'nun isim ve sıfatlarını bağlamına uygun kullanabilme	DAB3. Tahkik (DAB3.2. Dinî Kavramları Bağlamına Uygun Kullanma)
7	DKAB.10.2.2. Allah'ı (cc) gereği gibi tanıyabilmek için O'nun isim ve sıfatlarını bağlamına uygun kullanabilme	DAB3. Tahkik (DAB3.2. Dinî Kavramları Bağlamına Uygun Kullanma)
8	DKAB.10.2.2. Allah'ı (cc) gereği gibi tanıyabilmek için O'nun isim ve sıfatlarını bağlamına uygun kullanabilme	DAB3. Tahkik (DAB3.2. Dinî Kavramları Bağlamına Uygun Kullanma)
9	DKAB.10.2.2. Allah'ı (cc) gereği gibi tanıyabilmek için O'nun isim ve sıfatlarını bağlamına uygun kullanabilme	DAB3. Tahkik (DAB3.2. Dinî Kavramları Bağlamına Uygun Kullanma)
10	DKAB.10.2.3. Haşr suresinin 22-24. ayetlerindeki mesajları anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme	DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)
11	DKAB.10.2.3. Haşr suresinin 22-24. ayetlerindeki mesajları anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme	DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)
12	DKAB.10.2.3. Haşr suresinin 22-24. ayetlerindeki mesajları anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme	DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)

DEĞERLENDİRME

Soru 1

Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, verilen bağlamdan ve Nisa'nın sorusundan hareketle konu ile ilgili iki farklı merak konusu belirlemesi ve belirlediği konularla ilişkili, konuya yönelik merakını ortaya koyan iki anlamlı soru oluşturması beklenir.

Örnek Cevap:

Merak konusu 1: Kuşların yön bulmasındaki düzen ile Allah'ın (cc) varlığı arasında bir ilişki olup olmadığını merak ediyorum.

Soru: Kuşların yönlerini bulmalarını sağlayan özellikler Allah'ın (cc) varlığına bir delil olarak değerlendirilebilir mi?

Merak konusu 2: Bilimsel açıklamalar ile Allah'ın (cc) varlığının delilleri arasında bir ilişki olup olmadığını merak ediyorum.

Soru: Bir olayın bilimsel olarak nasıl gerçekleştiğinin açıklanması, onun Allah'ın (cc) varlığına delil olmasını engeller mi?

Merak konusu 3 : Canlılardaki amaçlı düzen ile Allah'ın (cc) varlığı arasındaki ilişkiyi merak ediyorum.

Soru: Göçmen kuşların yön bulmalarını sağlayan özelliklerin belirli bir amaca hizmet etmesi, Allah'ın (cc) varlığı hakkında ne düşündürür?

Soru 2

a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden hudus deliliyle ilgili olarak; sonradan olan ve sürekli değişen evrenin kendi kendini var edemeyeceği gerçeği üzerinden bir soru sorması beklenmektedir.

Örnek Cevap:

Eğer kâinattaki her şey sürekli değişiyor ve sonradan oluyorsa, varlığı kendinden olan bir Yaratıcı'yı kabul etmeksizin kâinatın varlığı açıklanabilir mi?

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin dağcının gözlemlerini üç temel delille doğru eşleştirmesi; delillerin kişinin inancını taklitten kurtarıp tahkike ulaştırmasındaki rolünü çıkarım olarak sunması beklenmektedir.

Örnek Cevap:

Ontolojik Delil	Kozmolojik Delil	Teleolojik Delil
Not 3	Not 1	Not 2

Çıkarım:

Allah'ın (cc) varlığına dair bu delilleri bilmek, insanın inancını sadece bir taklit veya körü körüne kabul olmaktan çıkarıp rasyonel temellere dayandırır (tahkikî iman). Bu temellendirme, kişinin inancını şüphelerden korur, inanç-ibadet-ahlak bütünlüğünü sağlayarak hayatı anlamlı bir amaca uygun yaşamasına zemin hazırlar.

Soru 3**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin; vapurun yüzmesi ve Boğaz'daki akıntı sistemindeki düzen, denge ve ölçüyü teleolojik (gaye ve nizam) delille ilişkilendirmesi ve bu düzenin kendiliğinden oluşamayacağını, Allah'ın (cc) varlığına işaret ettiğini ifade etmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Gemilerin su üzerinde kalmasını sağlayan kaldırma kuvveti ve yoğunluk dengesi ile Boğaz'daki iki tabakalı akıntı sisteminde görülen düzen ve uyum, teleolojik delil olarak da isimlendirilen gaye ve nizam delili ile ilişkilendirilebilir. Vapurun su üzerinde kalmasını ve farklı etkilere rağmen dengesini korumasını sağlayan bu düzenli ve uyumlu işleyiş, âlemdeki düzenin ve ölçünün tesadüfen oluşmadığını, Allah'ın (cc) varlığına ve kudretine işaret ettiğini gösterir.

Soru 4 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden, metindeki iki yaklaşımı Allah'ın (cc) varlığına ilişkin uygun delillerle doğru biçimde eşleştirmesi ve yaptığı eşleştirmeleri her delilin temel dayanağını dikkate alarak gerekçelendirmesi beklenmektedir. Cevapta ontolojik delil ile dinî tecrübe delilinin hareket noktalarının birbirinden farklı olduğu ortaya konulmalıdır.

Örnek Cevap:

Akif'in görüşü ontolojik delille ilişkilidir. Çünkü o, insanın sınırlı ve eksik bir varlık olmasına rağmen kusursuz ve sınırsız bir Yaratıcı'yı tasavvur edebilmesinden yola çıkmaktadır. Ontolojik delil de Allah'ın (cc) varlığını, insanda bulunan bu kusursuzluk fikri üzerinden temellendirir.

Gülşen'in görüşü ise dinî tecrübe deliliyle ilişkilidir. Dua ederken Allah'a (cc) yakınlık hissetmesi ve bu yaşantının sonraki tutumlarını etkilemesi, onun kişisel bir manevi deneyimden yola çıktığını gösterir. Bu delilde de kişinin yaşadığı dinî tecrübeler, Allah'ın (cc) varlığını anlamlandırmada dayanak olarak kabul edilir.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden, metindeki iki farklı yaklaşımı karşılaştırarak Allah'ın (cc) varlığının farklı dayanak ve delillerden hareketle temellendirilebileceği yönünde uygun bir çıkarım yapması beklenmektedir. Çıkarımın, metindeki yaklaşımların farklı hareket noktalarına dayandığını gösterecek biçimde gerekçelendirilmesi gerekir.

Örnek Cevap:

Metindeki iki yaklaşım, Allah'ın (cc) varlığının farklı delil ve deneyimlerden hareketle temellendirilebileceğini gösterir. İnsan, Allah'ın (cc) varlığına ilişkin düşüncesini aklî ve zihinsel değerlendirmelerin yanı sıra yaşadığı dinî tecrübelerle de temellendirebilir.

Soru 5**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrenciden, Neval'in gözlemlerini Allah'ın (cc) varlığını temellendiren uygun delille ilişkilendirmesi ve bu ilişkiyi delilin temel dayanağı ile metindeki gözlemler arasında bağ kurarak açıklaması beklenmektedir. Öğrencinin, evrende gözlemlediği özelliklerden hareketle Allah'ın (cc) varlığına yönelik uygun ve gerekçeli bir çıkarım yapması gerekir.

Örnek Cevap:

Neval'in düşüncesi gaye ve nizam deliliyle ilişkilidir. Gezegenlerin belirli yörüngelerde hareket etmesi, canlıların çevreleriyle uyum içinde yaşaması ve yaşamlarını sürdürebilecek özelliklere sahip olması evrende bir düzen ve amaçlılık bulunduğunu göstermektedir. Gaye ve nizam deliline göre evrendeki bu düzen ve uyum rastlantıyla açıklanamaz. Bu nedenle Neval'in gözlemleri, evrendeki düzenin ve amaçlılığın Allah'ın (cc) varlığına işaret ettiği sonucuna ulaştırmaktadır.

Soru 6**a-b) Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin metindeki ayet ve hadislerden Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarını doğru şekilde ayırt ederek belirlemesi; öğrenciden belirlediği kavramlar arasında bağ kurarak açıklama yapması beklenmektedir.

Örnek cevap:**a)****1. levha**

Allah'ın (cc) Evvel, Baki isimleri geçmektedir.

2. levha

Allah'ın (cc) Kudret, Hayat ve Tekvin sıfatı ve Kadir ismi geçmektedir.

3. levha

Allah'ın (cc) Tekvin, İlim, İrade sıfatları yer almaktadır.

b) İsim ve Sıfatlar Arasındaki Bağlantı:

Allah'ın (cc) Evvel ve Baki olması, O'nun başlangıcının ve sonunun olmadığını gösterir. Allah (cc), sonsuz ilmi ve iradesiyle tüm varlıkların kaderini ve ölçüsünü yaratılmadan önce belirlemiştir. Bu ilahi plan, Allah'ın (cc) kudretiyle gerçekleşmiştir. Allah (cc), Hayat sıfatıyla varlıkları yaratır ve yeniden diriltir. Allah (cc) önce her şeyi bilir ve planlar, sonra kudretiyle yaratır ve diriltir.

c) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden kendisini restorasyon ustasının yerine koyarak tarihi bir eseri ihya etme bilinciyle metinde geçen esmayihüsnadan ikisini kullanarak bir dua metni yazması beklenmektedir.

Örnek Cevap:

"Ey varlığının başlangıcı olmayan el-Evvel ve her şeye gücü yeten el-Kadir olan Allah'ım! Tarihî bir yapının duvarlarında senin yüce isimlerini ve ayetlerini gün yüzüne çıkarmayı bana nasip ettiğin için sana şükrediyorum. Kâinattaki her şeyi sonsuz ilminle planlayan ve kudretinle yaşatan sensin. Bize verdiğin bu zanaat nimetini senin rızana uygun kullanmayı nasip eyle."

Soru 7 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin; ilahi merhametin eyleme dönüşüp köye su olarak ulaşmasının, ancak Allah'ın (cc) bunu dilemesi ve yaratmaya gücünün yetmesi ile mümkün olduğunu bağlam kurarak açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Allah'ın (cc) Rahman ve Rahîm isimleri, O'nun varlıklara duyduğu şefkat ve merhameti ifade eder. Ancak bu merhametin kurak topraklarda suya dönüşmesi için Allah'ın (cc) bunu dilemesi (irade sıfatı) ve suyu var edecek güce sahip olması (Kudret sıfatı) zorunludur. İnsanların suya kavuşması ilahi merhametin bir sonucuyken, suyun yoktan var edilip topraktan fışkırması O'nun mutlak yaratma (Tekvin sıfatı), irade ve kudretinin yansımasıdır. İsimler merhameti tanımlar, sıfatlar ise bu merhametin eyleme dönüşmesini sağlar.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin; Rezzak (rızkı veren) ve Halık (yaratıcı) isimlerini anlamlarına uygun biçimde kullanarak, suyun kaynağını İslam inancındaki yaratıcı kudrete dayandıran bir ifade oluşturması beklenir. (Değerlendirmede, öğrencinin isimlerin anlamlarını cümlelerin bağlamına doğru yerleştirip yerleştirmedişine bakılır.)

Örnek Cevap:

"Bu kuyu ve içindeki temiz su; her şeyi eşsiz bir şekilde yaratan Halık'ın ve yeryüzündeki tüm canlıların rızasını sağlayan Rezzak'ın bir tecellisidir."

Soru 8

Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, metinde geçen Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarından uygun olanları belirlemesi; isim ve sıfatların aynı anlam alanına işaret ettiğini, ancak ismin Allah'ın (cc) adını, sıfatın ise O'na ait bir özelliği ifade ettiğini açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

İsimler	Sıfatlar
Arıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için sahip oldukları özellikler Allah'ın (cc) Kadir ismi ve kudret sıfatı, canlıların ihtiyaçlarının karşılanması ise Rezzak ismi ile ilişkilendirilebilir.	Arıların yön bulma ve sıcaklığı düzenleme gibi özelliklerinin Allah'ın (cc) ilmiyle ilişkili olması Âlim ismini ve ilim sıfatıyla ilişkilidir.
Benzerlikler	Farklılıklar
Âlim-ilim arasında anlam bakımından benzerlik vardır; her ikisi de Allah'ın (cc) bilgisinin sınırsız olduğunu ifade eder. Benzer şekilde Kadir-kudret sıfatları da Allah'ın (cc) her şeye gücü yettiğini ifade eder.	Farkı ise ilim, Allah'ın (cc) bilme özelliğini; Âlim ise bu özelliğe sahip olan Allah'ın (cc) adını ifade eder. Benzer şekilde Kadir-kudret ilişkisinde kudret Allah'ın (cc) güç sahibi olma sıfatını, Kadir ise bu sıfata sahip olan Allah'ın (cc) adını ifade eder.

Soru 9 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, verilen ayet ve hadislerde geçen Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarını belirlemesi beklenir.

Örnek Cevap:

Ayet veya Hadis	İsim	Sıfat
Mülk suresi 14. ayet	Alîm/Basir	Basar/İlim
Zariyat suresi 58. ayet	Rezzak/Kadir	Kudret
Ebu Davud, "Edeb", 58	Rahman-Rahîm	
Müslim, "Selâm", 69	Şafi/Kadir	İrade/Kudret

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, yunusun iyileşmesini hadiste belirtilen hususlarla Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarıyla ilişkilendirerek açıklaması; bu isim ve sıfatların şifa verme, dileme ve iyileştirmeye güç yetirme gibi anlamlar taşıdığını belirtmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Eren'in aktardığı hadis, Allah'ın (cc) şifa veren olduğunu ve şifanın Allah'ın (cc) izniyle gerçekleştiğini bildirir. Bu durum, Allah'ın (cc) Şafi (şifa veren) ve Kadir (her şeye gücü yeten) isimleri ile Kudret (Allah'ın (cc) sınırsız güç sahibi olması) ve İrade (Allah'ın (cc) dilediğini gerçekleştirmesi) sıfatlarıyla ilişkilendirilebilir. Haberde yaralı ve bitkin yunusun, veteriner tarafından uygulanan uygun tedavi ve üç haftalık düzenli takip sonucunda iyileştiği görülmektedir. Veteriner burada sebep konumundadır; ancak şifanın gerçekleşmesi, Allah'ın (cc) dilemesi ve iyileştirme gücüyle olur. Böylece yunusun iyileşmesi, Allah'ın (cc) dilemesi ve buna gücünün yetmesiyle şifa vermesi şeklinde açıklanabilir. Bu nedenle Şafi ve Kadir isimleri ile İrade ve Kudret sıfatları arasında ilişki kurulabilir.

Soru 10 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, Haşr suresi 22-24. ayetlerde geçen Allah'ın (cc) isimlerini belirlemesi beklenir.

Örnek Cevap:

Pınar'ın okuduğu Haşr suresi 22-24. ayetlerde geçen Allah'ın (cc) isimleri şunlardır: Allah (cc), Âlim, Rahman, Rahîm, Melik, Kuddüs, Selam, Mü'min, Müheymin, Aziz, Cebbar, Mütekebbir, Halık, Bâri, Musavvir ve Hakim.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, ayet meallerinde geçen Allah'ın (cc) isimlerinden Allah (cc), Âlim; Selam, Mümin; Halık, Bâri, Musavvir isimlerini, anlamlarına uygun olarak birliği ve bilgisi, güven ve esenlik vermesi, yaratıcılığı başlıkları altında doğru şekilde sınıflandırması beklenir.

Örnek Cevap:

Sınıflandırma başlığı	Ayetlerin mealinde geçen isimler
Allah'ın (cc) birliği ve bilgisi	Allah (cc), Âlim
Allah'ın (cc) güven ve esenlik vermesi	Selam, Mümin
Allah'ın (cc) yaratıcılığı	Halık, Bâri, Musavvir

c) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenci; Allah'ın (cc) yaratmasındaki sırayı (önce Bâri, sonra Musavvir) ve ustanın öğüdünü (önce tespit et, sonra onar) ilişkilendirmelidir. Bu eşleştirmeden hareketle, her iki durumda da geçerli olan “işlerin belirli bir sıra ve aşamayla yapılması” ortak ilkesini ifade etmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Altı çizili ifadede Allah'ın (cc) isimleri belli bir sıra ve aşama içinde zikredilmiştir. Bâri (bütün varlıkları bir model olmaksızın yaratan) ismiyle Musavvir (varlıklara şekil ve suret veren) isminin bu şekilde sıralanışı, bir varlığa şekil verilmeden önce onun yaratılması gerektiğini gösterir. Yani yaratma işi; önce var etme, ardından da şekillendirme şeklinde bir sıra ile gerçekleşir. Bu durum, Allah'ın (cc) işlerinde bir düzen ve aşama bulunduğuna işaret eder. Pınar'ın ustasının öğüdüyle ilişkisi ise restorasyon sırasında önce eserdeki eksiğin tespit edilmesini, sonra esere uygun şekilde onarım yapılmasını öğütlemesidir. Böylece hem ayetteki isimlerin sıralanışında hem de ustanın öğüdünde işlerin belirli bir sıra ve aşama içinde yapılması ortak bir ilke olarak görülmektedir.

Soru 11 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden, Haşr suresinin 24. ayetinden hareketle yaratılışla ilgili öne çıkan yaratma, örneği olmadan var etme ve varlıklara biçim ve özellik verme konularını belirlemesi beklenmektedir.

Örnek Cevap:

Ayette yaratılışla ilgili öne çıkan konular şunlardır:

- Varlıkların yaratılması
- Varlıkların örneği olmadan var edilmesi
- Varlıklara biçim ve özellik verilmesi

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden, Erva'nın gözlemlerini ayette Allah'ın (cc) yaratmasını ifade eden isimlerle ilişkilendirmesi ve bu isimlerin yaratmanın farklı yönlerini nasıl ortaya koyduğunu bağlamdan yararlanarak açıklaması beklenmektedir.

Örnek Cevap:

Erva'nın aynı türe ait çiçeklerde ortak özelliklerin yanında renk, biçim ve ayrıntı farklılıkları görmesi yaratılıştaki çeşitliliğe dikkat çekmektedir. Halık, Allah'ın (cc) yaratan; Bâri, varlıkları örneği olmadan var eden; Musavvir ise onlara biçim ve özellik veren ismi olduğunu ifade eder. Buna göre çiçeklerin aynı türe ait olmalarına rağmen farklı renk ve biçimlerde bulunması, Allah'ın (cc) varlıkları yaratırken onlara farklı özellikler ve görünüm verdiğini göstermektedir.

Soru 12 Tam Yanıt Ölçütü

Öğrenciden, Haşr suresinin 22 ve 24. ayetlerini öne çıkan içeriklerine göre iki farklı başlık altında sınıflandırması ve oluşturduğu başlıkların uygunluğunu ayetlerde yer alan ifadelerden hareketle gerekçelendirmesi beklenmektedir. Aynı anlamı karşılayan farklı başlıklandırmalar da kabul edilebilir.

Örnek Cevap:

- **Haşr suresi 22. ayet – Allah'ın (cc) Bilgisi ve Rahmeti:** Ayette Allah'ın (cc) duyular ve akılla idrak edilemeyen de edileni de bildiği belirtilmekte, ayrıca Rahmân ve Rahîm isimlerine yer verilmektedir. Bu nedenle ayet, Allah'ın (cc) bilgisi ve rahmeti başlığı altında sınıflandırılabilir.
- **Haşr suresi 24. ayet – Allah'ın (cc) Yaratması, Kudreti ve Hikmeti:** Ayette Allah'ın (cc) yaratan, canlıları örneği olmadan var eden, onlara biçim ve özellik veren olduğu belirtilmekte; ayrıca üstün ve hikmet sahibi olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle ayet, Allah'ın (cc) yaratması ve hikmeti başlığı altında sınıflandırılabilir.

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Öğretim Programları ve Materyalleri Daire Başkanlığı

MEBİ

EBA

MEB Beşevler Kampüsü F Blok Yenimahalle/ANKARA

Telefon: 0.312 413 37 41 / 0.312 413 39 57